

LAILLISUUSVALVONTAKÄYNTI VALTAKUNNANVOUDIN KANSLIAAN

Aika 17.3.2021 kello 9.00 – 12.00, Skypen välityksellä

Osallistujat

Oikeuskanslerinvirasto

apulaisoikeuskansleri Mikko Puumalainen
vanhempi oikeuskanslerinsihteeri Tom Smeds
vanhempi oikeuskanslerinsihteeri Outi Lehvä

Valtakunnanvoudin kanslia

valtakunnanvoudi Juhani Toukola
apulaisvaltakunnanvoudi Jarmo Kivistö
johtava hallintovoudi Elina Arpiainen (hallintoyksikkö)
johtava hallintovoudi Tommi Talvitie (oikeudellinen yksikkö)
johtava hallintovoudi Riina Tammenkoski (kehittämis- ja ohjausyksikkö)

Käynnin teemoina olivat muun muassa uuden Ulosottolaitoksen toimintaan ja sen organisaation rakenteeseen tutustuminen, ulosottopalvelujen alueellisen saatavuuden tarkastelu, sähköiseen asiointiin ja tietojenkäsittelyyn liittyvät seikat sekä ulosottotoimen valvontatyö, kuten kanteluiden ja kansalaiskirjeiden käsittely.

Ulosottolaitoksen yleisesittely

Valtakunnanvouti esitteli Ulosottolaitosta sekä 1.12.2020 voimaan tullutta organisaatio- ja rakenneuudistusta. Paikalliset ulosottovirastot ja Valtakunnanvoudinvirasto sulautuivat yhdeksi yksiportaiseksi virastoksi. Rakenneuudistus oli mittava ja sen myötä on tehty suuri määrä rekrytointeja. Uudistuksen taustalla on vuosille 2013 – 2025 laadittu oikeudenhoidon uudistamisohjelma ja ulosoton rakenneuudistuksen organisaatiomuutoksiin liittyvä lainsäädäntöhanke (URA). Ulosottolaitoksen tavoitteena on oikeudenmukainen, korkealaatuinen, tehokas ja taloudellinen ulosotto, jolloin työtä tehtäisiin aikaisempaa kevyemmässä organisaatorakenteessa ja pienemmällä henkilökuntamäärällä. Prosesseja on tarkoitus tehostaa ja henkilöstörakennetta tarkoituksenmukaistaa. Ulosottomenettelyä itsessään on uudistettu ja eri täytäntöönpanon lajeja eriytetty. Sähköistä asiointia on kehitetty voimallisesti.

Apulaisvaltakunnanvouti kertoi tarkemmin 90-luvun puolivälistä lähtien tapahtuneista ulosottolainsäädännön uudistuksista. Isompia lainsäädännön uudistuksia on ollut neljä, pienempiä useita. Ennen vuoden 1996 uudistusta paikallisia ulosottopiirejä oli 231 (nimismiespiirit ja kaupunginvoudinvirastot). 1.12.1996 alkaen kihlakuntien määrä oli 90 ja ulosottoa suoritettiin 70 yksikössä. Vuosien varrella yksiköiden määrää on vähennetty. Paikallisten ulosottovirastojen määrä oli 1.1.2008 alkaen 22 kappaletta ja Valtakunnanvoudinvirasto perustettiin 1.1.2010.

1.12.2020 koko ulosotto toimi organisoitiin yhdeksi valtakunnalliseksi virastoksi, Ulosottolaitokseksi, jonka toimialue kattaa koko maan. Prosessin oli alkuaankin tarkoitus olla kestoaltaan pitkä, mutta se tuli lopulta kestäämään 23 kuukautta suunniteltua pitempään. Epävarmuuden aika oli pitkä. Perinnän jakamiseen, toimipaikkojen lukumäärään ja ves-kysymyksiin liittyvät vaiheet kestivät kauemmin kuin oli ennakoitu. Lopulta perintä jaettiin ja kaikki toimipaikat säilyivät (64 kpl). Laajan täytäntöönpanon palveluja annetaan kaikissa näissä toimipaikoissa. Valtakunnallisesti perustäytäntöönpano ja erityistäytäntöönpano on keskitetty kuudelle eri paikkakunnalle. Ves-kysymykset ovat edelleen osittain auki. Virkaehtosopimusneuvotteluja on käyty oikeusministeriön johdolla usean vuoden ajan. Ulosottoylitarkastajien (entiset kihlakunnanulosottomiehet) osalta neuvottelut ovat pitkällä, sopimuksen syntymistä odotetaan hetkenä minä hyvänsä. Kihlakunnanvoutien sopimuksen osalta toiveena on, että kevään aikana virkaehtosopimus saataisiin uudistettua.

Apulaisvaltakunnanvouti esitteli Ulosottolaitoksen päätyöjärjestystä. Valtakunnanvoudille kuuluvat Ulosottolaitoksen strateginen johto ja Ulosottolaitoksen toimintaedellytysten varmistaminen. Hän on virastopäällikkö ja päättää Ulosottolaitokselle kuuluvat hallinnolliset asiat, ellei ratkaisuvallata ole delegoitu muulle virkamiehelle. Apulaisvaltakunnanvoudille puolestaan kuuluu ulosottoimen operatiivinen johtaminen ja valvonta. Saadun lyhyen kokemuksen perusteella työnjako on toiminut hyvin ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Ulosottotoimen hallinnollisesta ohjauksesta, kehittämisestä, valvonnasta ja tuloksellisuudesta vastaa Ulosottolaitoksen keskushallinto, joka on jakaantunut esikuntayksikköön, oikeudelliseen yksikköön, hallintoyksikköön sekä kehittämis- ja ohjausyksikköön. Ulosottolaitoksen toimintayksiköitä taas ovat perustäytäntöönpano, erityistäytäntöönpano, laaja täytäntöönpano (5 alueellista yksikköä) ja yhteiset palvelut (kirjaamo, maksuliikenne, asiakaspalvelu ym.)

Apulaisoikeuskansleri totesi organisaatiouudistusta koskevasta hallituksen esityksestä ilmenevän voimakas tavoite saada aikaan säästöjä ja tiedusteli, oliko isolle uudistukselle myös ulosottotoimen toimintaan liittyvien omien tavoitteiden mukaisia syitä. Apulaisvaltakunnanvoudin mukaan suurimpia sisäsyntyisiä syitä uudistukselle oli tarve sisäisen yhtenäisyyden lisäämiseen. Aikaisemmin epäyhtenäisyyttä oli paljon. Lainkäytön ja menettelyjen osalta oli tarvetta yhdenmukaistaa käytäntöjä. Tässä on edelleen haasteita. Säästötavoitteisiin on kyllä suurelta osin päästy. Valtakunnanvoudin mukaan alun perin uudistuksen liikkeellepaneva voima oli ollut tarve säästöille. Rakennemuutoksen lähtökohta oli taloudellisuuden ja tehokkuuden parantaminen oikeusturvaa ja toimintaa vaarantamatta. Uudistukseen otettiin mukaan myös ulosottomenettely kokonaisuudessaan. Tämän seurauksena toimitusmiesten aika ei enää mene helppojen rutinitehtävien pyörittämiseen. Hallintoa kokoamalla on samalla saatu aikaan kevennyksiä. Henkilötyövuosien määrää on painettu voimakkaasti alas, kiitos organisaatiouudistuksen ja sähköisen asioinnin. Kun vuoden 1996 uudistuksen aikoihin ulosottotoimen työntekijämäärä oli noin 1.650, on se tällä hetkellä noin 1.150, eli melkein kolmasosa vähemmän. Erittäin kunnianhimoisissa tavoitteissa on onnistuttu. Pääosin rakennemuutoksen säästötavoitteisiin on päästy.

Apulaisoikeuskansleri kiinnitti huomiota hallituksen esityksessä mainittuun haavoittuvuuteen ja pienten yksiköiden ongelmiin ja tiedusteli, miten haavoittuvuuskysestä on pystytty hallitsemaan, kun toimipaikkojen määrä säilyi suhteellisen kattavana. Apulaisvaltakunnanvoudi totesi, että sähköinen asiointijärjestelmä ei ole kokonaisvaltainen ratkaisu tähän. Vaikka toimipaikkoja on paljon, yksiköiden määrä väheni. Laajan täytäntöönpanon alueellisia yksiköitä on nyt viisi, lisäksi on perustäytäntöönpanon toimintayksikkö sekä erityistäytäntöönpanon yksikkö ja yhteiset palvelut -yksikkö. Tämä mahdollistaa yhtenäisyyden paremmin. Aikaisemminkaan kaikki toimipaikat eivät olleet jatkuvasti miehitettyinä. Suurelta osin palvelu 64 toimipaikassa perustuu siihen, että palveluaika varataan etukäteen. Sinänsä 64 toimipaikan järjestelmä on haastava. Valtakunnanvoudi totesi, että varsinaisia käyntiasiakkaita on nykyään vähän. Keskimäärin kussakin konttorissa käy laskelmien mukaan 3 asiakasta per päivä. Tässä ennen pandemiaa tehdyssä laskelmassa on mukana suurtenkin kaupunkien toimipaikat. Koronatilanteessa fyysinen asiointi on ollut tätäkin vähäisempää. Suuri osa asioinnista tapahtuu nykyään puhelimitse tai sähköisesti. Toimitilat ovat Ulosottolaitoksen omia, niin sanottuja yhteispalvelupisteitä ei ole.

Apulaisvaltakunnanvoudi jatkoi rakennemuutoksen tavoitteista. Uusi johtamisjärjestelmä luo edellytykset yhtenäisyydelle, laadulle ja tuloksellisuudelle. Perinnän jakaminen on mahdollista-

nut tarkoituksenmukaisemman työnjaon ja tehokkaamman ajankäytön hallinnan. Yksinkertaisemmat asia ovat hoidettavissa kevyemmällä arsenalilla. Ulosottomiehet pystyvät etenkin laajassa perinnässä keskittymään vaativampiin asioihin. Kun rakenteet ja prosessit saadaan valmiiksi, yksiköiden välinen yhteistoiminta helpottuu. Uljas -tietojärjestelmää on kehitetty vahvasti. Eri prosessin vaiheita kehitetään automaattisiksi. Ulosoton sähköisen asiointijärjestelmän (ULSA) kehittämisen tavoitteena on asiakaspalvelun parantaminen. Mitä enemmän järjestelmää kehitetään, sitä vähemmän asiakkailta on tarvetta asioida fyysisesti toimipaikoissa.

Yhtenäisyyttä pyritään parantamaan johtoryhmäyhteistyöllä. On järjestetty muun muassa päällikköpalavereja, johon osallistuvat kaikki johtavat kihlakunnanvoudit, palvelujohtaja, valtakunnanvouti ja apulaisvaltakunnanvouti. Todettiin, että jatkuvalla keskustelulla on tarvetta. Esimerkiksi realisointien eteenpäin viemistä on toteutettu hyvin eri tavoin eri puolilla maata. Menettelyjä ylipäätään on tarpeen yhtenäistää, kuten aiemmin jo todettiin. Myös lainkäyttökysymyksissä on yhtenäistämisen tarvetta ja yhtenäistämistä tältä osin voidaan edistää esim. suosituksilla. Pyritään saamaan erilaisiin lainkäyttökysymyksiin yhtenäinen näkemys. Muut menettelyt on helppompia yhtenäistää ja se tapahtuu yhteistyön kautta. Varsinaista strategia-asiakirjaa ei ole laadittu, vaan kaikki tietävät, miten asioita viedään eteenpäin. Sen sijaan suositusmenettelyprosessin eteenpäin viemisen osalta on asiakirja.

Johtoryhmätyöskentelyssä on tullut esille toisistaan poikkeavia käytäntöjä. Esimerkiksi jollakin alueella valtakunnassa toimistohenkilökunta on saattanut vastata kokonaan jostain tietyistä työstä tai työvaiheesta, joita ulosottomiehet eivät olleet tehneet lainkaan. Kun tietojärjestelmien käyttöoikeudet eivät ole enää mahdollistaneet toimistohenkilökunnalle näiden aikaisemmin tekemiensä tehtävien suorittamista, on pitkän kokemuksen omaaville ulosottomiehille jouduttu antamaan perustason koulutusta. Työtavoissa on todettu isoja alueellisia eroja konkreettisellakin tasolla. Realisointipuolella on jouduttu niin ikään ratkomaan toisistaan poikkeavia menettelytapoja. Keskushallinnon tasolla haasteena on saada nämä kysymykset esiin ja sitten ratkoa ne. Koulutuksella pyritään saamaan osaaminen valtakunnallisesti samalle ja yhtenäiselle tasolle. Organisaatiossa on kuitenkin yli 500 lainkäyttäjää, joten koulutussuunnittelussa systemaattisuus ja suunnitelmallisuus ovat tarpeen. Esimerkiksi uudistuksen myötä perustäytäntöönpanoon tuli runsaasti uutta henkilökuntaa, jolle laadittiin mittava koulutusaineisto ja rekrytoitiin sopivat kouluttajat. Koulutus oli merkityksellinen, koska perustäytäntöönpanossa tehdään ratkaisuja määrällisesti paljon, vaikka ne ovatkin tietyllä tavalla rajoitettuja. Nyt on meneillään koulutussuunnitelma 2021-22.

Tulevaisuuden osalta on mietittävä, ovatko rakenteet ja menettelyt toimivia. Jos eivät ole, niitä pitää muuttaa. Yksi iso kysymys on erikoistuminen; onko ulosotossa sellaisia menettelyjä tai työprosesseja, joiden osalta olisi parempi erikoistua. Esimerkiksi pitäisikö yritysperintä siirtää laajasta perinnästä tietyille ulosottomiehille. Toinen esimerkki on kuolinpesiin liittyvien asioiden

hoitaminen. Toimistohenkilökunta on saattanut hyvinkin itsenäisesti huolehtia kuolinpesiä koskevista asioista.

Uusia hankkeita on lisäksi analytiikan mukaan tuleminen sekä robotiikka ja automaatio Uljas -järjestelmään. Palvelu- ja toimipaikkaverkkohanke on aloitettu tänä vuonna.

Apulaisoikeuskansleri tiedusteli oikeusministeriön kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Valtakunnanvouti kertoi, että suhteet oikeusministeriöön ovat toimivat ja todella hyvät. Kerran kuukaudessa on oikeusministeriön ja valtakunnanvoudin kanslian kokous, jossa käydään ajankohtaisia asioita läpi. Kokousten välisenä aikanakin on arkista yhteydenpitoa. Ulosottoasioita käsittelemässä on kaksi päätoimista esittelijää. Käsitellään mm. budjettiin ja palkkatoimivaltaan liittyviä asioita. Yhteydenpito on lähes päivittäistä. Uudistuksen onnistumista seurataan tarkasti oikeusministeriössä. Lisäksi käynnistymässä on laatuhanke, jossa selvitetään, mitä laadullisia ja mitattavissa olevia tehokkuustekijöitä ulosottomenettelyssä on. Menettelyn tehokkuuden ja laadun mittaaminen liittyy johtamisjärjestelyihin ja johtamisen ja sisäisen tarkastuksen kysymyksiin. Tähän on tarkoitus liittää uudistuksen onnistumisen seuranta. Yhteistyöhän oikeusministeriön kanssa ollaan tyytyväisiä.

Keskusteltiin myös sidosryhmäyhteistyöstä. Esimerkiksi verohallinnon kanssa pidetään säännöllisesti yhteistyöpalavereja, joissa käsitellään ajankohtaisia asioita. Ulosotolla on edustaja myös harmaaseen talouteen liittyvissä yhteistyöverkostoissa. Mukanaolo erilaisissa sidosryhmäyhteistyökokoonpanoissa on säännönmukaista. Velallisten taholta ei ole varsinaista neuvotteluosapuolta, mutta eri järjestöistä esitettyjä näkemyksiä kyllä mielellään kuullaan. Tämä ei ole varsinaista sidosryhmäyhteistyötä, mutta yhteyksiä velallistahoihin kuitenkin pidetään. Perimistöimistojen liitto on yksi iso toimija ja tärkeä sidosryhmä ajatellen erilaisia työn kulkua ja jaksottamista. Finanssiala on sidosryhmäyhteistyössä mukana. Onpa ollut myös palkanmaksajiin kohdistuvaa sidosryhmäyhteistyötä ja koulutusta. Myös tuomioistuinviraston kanssa on yhteistyötä, tuomioistuinvirasto mm. järjestää koulutusta ulosottovalitusasioita käsitteleville tuomareille. Myös valtakunnansyyttäjän toimiston kanssa on jonkin verran yhteydenpitoa. Oikeusministeriö järjestää ns. toimialajohdon päiviä, joissa puhutaan yhteisistä asioista.

Ulosottolaitoksen keskushallinnon ja valtakunnanvoudin kanslian esittely

Valtakunnanvouti esitteli keskushallinnon ja valtakunnanvoudin kanslian organisaatiota yleisesti sekä keskushallinnon esikuntayksikköä, joka jakaantuu viestintään, sisäiseen tarkastukseen sekä tilastointi, raportointi ja analysointitoimintoihin. Esikuntayksikkö toimii ylimmän johdon suoraan alaisuudessa. Valtakunnanvouti kertoi sekä sisäisen viestinnän (intra, sähköposti) että ulkoisen viestinnän keskittyvän paljolti valtakunnanvoudin kansliaan, tosin paikallisista mielenkiintoa herättävistä asioista saattaa viestiä myös paikallinen toimija.

Tilastointi ja raportointi ovat tärkeitä työkaluja sen seuraamisessa, minkälaisia asioita on vireillä, minkälaiset volyymit ovat sekä minkälainen onnistuminen toteutuu. Parhailaan lisätyötä aiheuttaa uuden tilastointijärjestelmän käyttöönotto.

Sisäinen tarkastus on perinteinen toiminto siitä syystä, että ulosottotoimeen liittyy paljon rahan käsittelyä. Ulosottovirastot tarkastettiin vanhassa mallissa kerran vuodessa, nyt uudessa organisaatiomallissa toiminnallista tarkastusta ollaan rakennettu enemmänkin toiminnoittain ja toimintayksiköittäin. Tältä osin on vielä paljon säätämistä ja suunnittelua edessä. Sisäisen tarkastuksen osallistuminen laatuhankeeseen tulee olemaan keskeinen asia.

Johtava hallintovouti Arpiainen kertoi hallintoyksikön organisaatiosta. Yksikön tehtävät on jaettu kolmeen vastuualueeseen, eli henkilöstöpalveluihin, talouspalveluihin ja hallinnon tukipalveluihin.

Henkilöstöpalvelut -kokonaisuuteen liittyy henkilöstöstrategia ja -suunnittelu, kanslian nimitystoimivaltaan kuuluvat rekrytoinnit (kanslian henkilöstö ja voutikunta), työsuojelu, yhteistoimintakokonaisuus, virkavelvollisuuksien vastaiset menettelyt, ves-asiat, (palkkaustoimivalta ja neuvotteluvaltuudet ovat toistaiseksi oikeusministeriöllä) sekä operatiiviset henkilöstöhallintotehtävät (rajapinta Palkeisiin tapahtuu täältä). Tavoitteena on panostaa ammattimaiseen työsuojeluun ja työhyvinvointiin. Isoin muutos tähän palvelukokonaisuuteen on tapahtunut vuonna 2016, jolloin Kieku otettiin käyttöön oikeusministeriön hallinnonalalla. Rakenneuudistuksen myötä tehtyjen rekrytointien kuormitusvaikutus tuntuu henkilöstöpalvelut -kokonaisuudessa edelleen.

Talouspalvelut -kokonaisuus huolehtii taloussuunnittelusta ja budjetoinnista, määrärahaseurannasta ja siihen liittyvästä raportoinnista, taloussäännön ja tilinpäätöksen laadinnasta ym. taloushallinnosta. Lisäksi sen vastuulla ovat hankinnat ja toimitilahallinto. Isot toimitilahankkeet ja hankinnat työllistävät tällä hetkellä talouspalvelut -kokonaisuutta. Rakenneuudistus ei tuonut tähänkään kokonaisuuteen merkittäviä muutoksia. Isoin uudistus tapahtui 2019, kun hankintoihin ja laskutukseen liittyvät asiat siirrettiin Handiin. Rakenneuudistuksen kanssa samaan aikaan toteutettiin valtion maksuliikennepankin kilpailuttaminen, joka oli työllistävä kokonaisuus.

Hallinnon tukipalvelut -kokonaisuus huolehtii virastopostin käsittelystä, keskushallinnon henkilökunnan työvälineisiin ja käyttövaltuuksiin liittyvistä asioista sekä asiakirjahallinnosta (kirjaaminen ja arkistointi). Keskeinen muutos rakenneuudistukseen liittyen oli yhdeksi arkistonmuodostajaksi muuttuminen. Tähän liittyvät käytännön toimet ja ohjeistuksen laatiminen ovat työllistäneet paljon. Hallinnon käytännöt ylipäätään hakevat vielä muotoaan ja toimintatapojen kirjo ja niiden kollisiotilanteet näyttävät jossain määrin arjessa. Ylipäätään hallinnolliselle tuelle ja ohjaukselle tuntuu olevan korostunut tarve.

Johtava hallintovouti kertoi apulaisoikeuskanslerin kysyessä, että rakenneuudistuksen yhteydessä hallinnollisia tehtäviä jäi myös toimintayksiköihin paikalliselle tasolle. Esimerkiksi paikallisia rekrytointiin liittyviä henkilöstöhallinnon tehtäviä, jotka liittyvät esimiestyöhän. Keskeisimmät keskittämistoimet on tehty jo ennen rakenneuudistusta. Keskitetty ohjaus hallinnollisten tehtävien osalta on voimakkaasti korostunut. Paikallisissa toimintayksiköissä on jossain määrin hallintoa edelleen. Kun 23 viraston erilaisia toimintatapoja ja hallintokäytäntöjä on lähdetty purkamaan, ovat eroavaisuudet toimintatavoissa osoittautuneet lopulta melko pieniksi, vaikka niitä on paljon. Hallinnon kehittämisen verkoston työ on juuri alkanut ja toisistaan poikkeavien käytäntöjen lista on määrällisesti sangen mittava, mutta käytäntöjen yhdenmukaistamisesta varmasti päästään yhteiseen hyvään käsitykseen. Korona-aikana on ollut säännöllisiä kokouksia, palvelukokonaisuuksittain joko kaksi kertaa viikossa (henkilöstöpalvelut) tai kuukausittain (talouspalvelut ja tukipalvelut). Käytännön keskusteluja kyllä kaivattaisiin lisääkin.

Henkilöstötilanne on ollut rakenneuudistustilanteessa haastava. Työhyvinvointikysymykseen liittyen henkilöstöpalvelut -kokonaisuuteen on palkattu erityisasiantuntija hoitamaan työhyvinvointiin liittyviä asioita. Työhyvinvointi koetaan tärkeäksi ja lisäpanostus on tehty tästä syystä. Työhyvinvointikysely on tehty perinteisesti syksyllä, mutta kun kulunut syksy oli uudistuksen myötä kaikkein kiireisintä aikaa, ei kyselyä tehty syksyllä 2020. Tänä vuonna kartoitusta on jo tehty, mutta tuloksia ei ole vielä käytössä. Rakenneuudistustilanteessa pohditaan monenlaisia tukitoimintoja. Uusille esimiehille, joita on paljon, tarjotaan koulutusta ja tukea. Työterveyshuolto ja psykologit vetävät pienryhmiä ja on myös ryhmässä tapahtuvaa työnohjausta. Henkilöstölle pyritään antamaan tukea muutosten alla, muutoksessa ja muutoksen jälkeisenä aikana.

Apulaisvaltakunnanvouti kertoi, että on järjestetty eräänlaisia ”kentän ääni” -tilaisuuksia eri tyyppisille ryhmille (toimistohenkilöstö, ulosottoylitarkastajat, kentällä olevat esimiehet). Tarkoituksena on ollut ajatusten purkaminen ilman asialistaa. Tilaisuuksiin osallistuneet ovat halunneet, että tilaisuuksia jatketaan ja että mahdollisuutta keskustella johdon kanssa käytännön asioista pidetään hyvänä. Suorassa keskustelussa kentältä johtoon tulee hyvin erilaisia asioita esille.

Keskusteltiin maalittamisesta, jonka valtakunnanvouti totesi olevan ulosoton hallinnonalalla samanlainen kysymys kuin poliisissa, syyttäjälaitoksessa ja tuomioistuinlaitoksessa. Kun viranomaistahot puuttuvat yksilön vapauspiiriin varsin voimakkaasti, on kokonaisuus herkkä ristiriidoille itse asiakastyössä. Lisäksi keskusteltiin ulosottoimen julkisuuskuudesta, viestinnästä ulospäin ja mainetutkimuksen tuloksesta.

Valtakunnanvouti kertoi joitakin vuosia sitten käynnistyneestä neuvontahankkeesta, jonka tarkoituksena on eri viranomaisten kanssa yhteistyössä kertoa talousosaamiseen liittyviä asioita kansalaisille ja yrityksille. Johtava hallintovouti Tammenkoski kertoi tarkemmin ennakoivasta talousneuvonnasta. Kehittämis- ja ohjausyksikön yhteydessä toimii ennakoiva talousneuvonta, jossa on yksi projektisuunnittelija ja 16 taloussuunnittelijaa. Taloussuunnittelijat on sijoitettu eri

puolille Suomea ja he toimivat työpareina talous- ja velkaneuvonnan kanssa. Suunnittelijaverkoston toiminta on paikasta riippuen eri toteuttamisvaiheissa, mutta jossakin ollaan jo hyvinkin pitkällä. Taloussuunnittelijat ovat vierailleet erilaisissa tilaisuuksissa kertomassa ulosotosta ja jakaneet ulosottotietoutta. Lisäksi on käynnistetty ns. talousneuvolatoimintaa ympäri Suomea, mutta laajemmin ollaan vasta käynnistämävaiheessa. Talousneuvolat ovat neuvontapisteitä, joissa on mahdollista tavata taloussuunnittelijaa ja mahdollisesti ulosottomiestäkin. Sosiaalitoimea on myös ollut edustettuna talousneuvoloissa. Lisäksi yhteistyötä on tehty Rikosseuraamuslaitoksen kanssa (jaettu vapautuville vangeille tietoa ULSA:sta, jolloin mahdollisten ulosottoasioiden hoitaminen on mahdollistunut heille). Neuvolat on toteutettu yhteistyössä paikallisten taloussuunnittelijoiden ja talous- ja velkaneuvonnan kanssa. Esimerkiksi Helsingissä talousneuvolatoiminta on pilotointivaiheella ja sitä on toteutettu yhteistyössä seurakunnan kanssa hyödyntäen jo olemassa olevia seurakunnan ”Varustamo” -kohtaamispaikkoja. Helsingissä näitä erillisiä paikkoja on kolme. Annettava neuvonta on yleistä neuvontaa ja ulosottotietouden jakamista. Helsingissä on myös toteutettu nuorille suunnattu neuvontapuhelin, josta tiedottaminen on toteutettu TE-toimiston kautta.

Taloussuunnittelijaverkostossa on suunniteltu ja laadittu yhdessä neuvontaan käytettävää materiaalia, joka on siis yhdenmukaista kaikilla. Materiaali on yhteistä, vaikka toiminta on alueellista. Ennakoivan talousneuvonnan hankkeelle on ohjausryhmä, jossa on edustajia talous- ja velkaneuvonnan puolelta ja siinä on puheenjohtajuus oikeusministeriöstä. Ennakoivassa talousneuvonnassa on otettu käyttöön uusia viestintäkanavia ulospäin. On muun muassa järjestetty webinaaritilaisuuksia ja toteutettu Jodel -kampanja nuorten tavoittamiseksi älypuhelinsovelluksella. Näistä on saatu hyviä kokemuksia.

Sisäinen tarkastus ja laillisuusvalvonta

Apulaisvaltakunnanvouti kertoi, että sisäinen tarkastus on perinteisesti ollut toimintayksiköihin kohdistuvaa toiminnan tarkastusta, eli täytäntöönpanon ja maksuliikenteen (kirjanpidon) tarkastamista. Vuosittain on erityiskohteita. Laajan täytäntöönpanon vuositarkastus tälle vuodelle on jo suunniteltu. Tarkastussuunnitelma-aiheita ovat seuraavat: yritykset ja yrityspärintä, selvittävät velalliset ja työn alla -työpinot, realisointitilanteen ja ulosmitatun omaisuuden hallinta, maksukiellot ja ulosoton toiminnot (mm. asiakaspalvelun ruuhkautuminen) riskikartoituksen mukaan. Laajan täytäntöönpanon tarkastukset aloitetaan alkuvuonna, perustäytäntöönpanoon keskitytään syksymmällä, kun toiminta on asettautunut uomiinsa. Yhteiset palvelut -kokonaisuudesta otetaan tarkastettavaksi tiettyjä kohteita, esim. veronpalautusasioiden kirjaaminen kirjaamossa.

Kantelut käsitellään keskushallinnon oikeudellisessa yksikössä. Johtava hallintovouti Talvitie kertoi kanteluiden käsittelystä ja kanteluasioiden vuosittaisesta määrästä, joka on noin 60 kappaletta. Kanteluiden sisällössä ei ole havaittavissa erityistä toistuvaa teemaa, vaan ne liittyvät ulosottomenettelyyn laidasta laitaan. Laillisuusvalvonta on myös toiminnan valvontaa ja jotkin kanteluratkaisut saattavat vaikuttaa toimintaan niiden yhtenäistävän vaikutuksen kautta. Osittain ratkaisut koskevat mahdollisia yksittäisiä virheitä, eikä niillä ole välttämättä laajempaa merkitystä kentän kannalta. Kanteluiden kautta on myös tullut esille, että tietojärjestelmissä tai tulosteissa on kehittämistarpeita. Kenttää tiedotetaan tarpeen mukaan ratkaisuista ja kanteluratkaisusta ilmenevän perusteella saatetaan antaa menettelytapoja koskevia suosituksia kentän noudatettaviksi. Ratkaisuja käydään läpi tarpeen mukaan myös koulutuksissa. Ratkaisuja on julkaistu intrassa, tosin niitä voisi tuoda laajemminkin esille.

Oikeudellisen yksikön tehtäviin kuuluvat myös ulosottomenettelyyn liittyvät vahingonkorvausasiat, valtion puhevallan käyttäminen tuomioistuimessa lähinnä vahingonkorvausasioissa ja ulosottovalituksiin liittyvissä oikeudenkäyntikuluvaatimuksissa, ns. kansalaiskirjeisiin vastaaminen, yleinen puhelinneuvonta ja lausuntojen antaminen eri viranomaisille.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Outi Lehvä